

Géczi János főszerk.

Iskolakultúra. Pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata (Tóthné Szűcs Éva)

PANNON EGYETEM – GONDOLAT KIADÓ

Az *Iskolakultúra* című folyóirat bemutatása

Az *Iskolakultúra* című folyóiratot 1991-ben alapította az Országos Köznevelési Intézet. Évente 12 alkalommal jelenik meg, alapító főszerkesztője Géczi János, a Pannon Egyetem tanszékvezetője, a Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetének docense. Az *Iskolakultúra* online változata 2007-től nemcsak magyar, hanem angol nyelvű tudományos publikációknak is megjelenési lehetőséget biztosít.

A magyar pedagógiai szaklapok közül ez az egyik legfiatalabb és legrangosabb folyóirat. Tematikai sokszínűség, korszerű tartalom, korrekt szerkesztés és megjelentetés, valamint az iskolai kultúra teljessége felé való nyitottság jellemzi. Az ismertető két részből áll: először röviden bemutatja a lap indulását, majd jelenlegi arculatát, ezt követően pedig két olyan cikket ajánl az *Anyanyelv-pedagógia*

olvasóinak a figyelmébe, amelyek kapcsolódnak az irodalom és az anyanyelv tanításához.

A középszintű pedagógiai folyóirat az 1989-ben megszűnt *Pedagógiai Technológia*, valamint az OPI gondozásában megjelent, 1990-ben felszámolódott módszertani lapok, tantárgy-pedagógiai folyóiratok örököseként indult. A lap már nevében is jelezte, hogy nem a hagyományos értelemben vett pedagógiai szaklapként kíván funkcionálni, „hanem az iskolaügyben érdekelt résztvevők valamennyijének a tudását akarja akkumulálni és közvetíteni” (Géczi 2001: 397). Ez a szemléletmód tette lehetővé, hogy a szűkebb értelemben vett pedagógiai (szakmai) tárgyú publikációk mellett, azokkal szorosan karöltve a társtudományok, a határtudományok jeles tudósainak, művészeinek írásait is közlétegyék. Géczi János a következőket írta a második évfolyamról: „Az általános iskolai, középiskolai tanárok mellett a folyóirat szerzői gárdáját a tanárképzésben, a kutatói státuszokon, a levéltárakban, illetve egyéb gyűjteményekben, közművelődési intézményekben, önkormányzati iskolairányításban, az MTA intézményeiben, a szerkesztőségekben, az alapítványokban és az OKI-ban tevékenykedő szakemberek képezték (Géczi 2006: 19).

A szerkesztők a pedagógiai sajtóban elsőként vállalkoztak arra, hogy integrált módon, kölcsönhatásukban jelenítsék meg az iskolaügy aktuális jelenségeit, problémaköreit, a különböző kultúrterületeket. A lapcsalád szerkesztőinek meghatározó törekvése az volt, hogy a hagyományos értelemben vett pedagógiai tudás fogalmát kiszélesítsék, és olyan multikulturális szemléletmódot közvetítsenek, amely egyedi volt a maga nemében.

A lap az első évfolyamait három változatban jelentette meg: évente tíz alkalommal Géczi János szerkesztésében a *Társadalomtudományt*, Takács Viola vezetésével tíz alkalommal a *Természettudományt*, valamint Schiller István gondozásában, négy alkalommal a *Matematika*, az *Informatika* és a *Technika* címűt. Jellemző a laptestre a tematikus számok gyakorisága. 1993-ban például a 24 számból kilenc jelent meg teljes terjedelmében tematikusan.

Kezdetben a folyóiratnak nem volt véglegesen kialakított profilja. A laptestek rendkívül változatos tematikával láttak napvilágot. Géczi János szerint ennek több oka is volt: a finanszírozási bizonytalanságok, a lap fenntartásának változékonysága, és hogy „a szerkesztés kultúraelméleti megfontoltságok miatt sem politikai, sem oktatáspolitikai feladatok megoldását nem vállalhatta” (Géczi 2001: 399).

A pedagógiai folyóiratok piacán az *Iskolakultúra* nem végleges és állandó profillal jelent meg. A ma is jellemző szerkezetét nagyon lassan, az ötödik-hatodik évfolyamától kezdve alakította ki (vö. Géczi 2001).

1996 jelentős változásokat hozott a lap életében. Megváltozott a lap kiadóhelye, mivel az OKI-tól átvette a Pedagógus Szakma Megújítása projekt, így a Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Intézetéhez került. Havi folyóirattá alakult át, amelyet a kiadvány az alcímével – pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata – is jelezni kívánt. Megváltozott a lap vizuális arculata is. A korábbi Heller Mária-féle irkaváltozatot jóval hagyományosabb stílusú külső grafika váltotta fel, amely Baráth Ferenc munkája.

A folyóiratban kezdetben nem léteztek rovatok, később a laptestben három, műfaj szerinti elkülönítés jelent meg. Az egyes példányok elejére kerültek a tudományos esszék, illetve tanulmányok, ezt követően a szemleszerű írások, végül a hírek, kritikák. A lap struktúrájára ez a mai napig jellemző (*Tanulmány, Szemle, Satöbbi*).

A lap profiljának meghatározását az állandó munkatársak szakértelme biztosította. Nehéz lenne azokat a témákat, témaköröket felvázolni, amelyek két évtized távlatában helyet kaptak a lapban. A magyar pedagógiai kutatásokon, tantárgy-pedagógiai elképzeléseken kívül az európai pedagógiai törekvések megjelenítésének szándéka is tetten érhető. Külön kiemelendő, hogy az *Iskolakultúra* évente legalább egyszer, esetleg kétszer különszámot jelentetett meg. Ilyenkor a laptest egésze vagy jelentős része meghatározott tartalom köré csoportosult. Például az óvodai neveléssel, a szociálpedagógiával, a szakképzéssel, a környezeti neveléssel, a honvédelmi-hazafias neveléssel, a roma tanulók helyzetével foglalkozó összeállítások komoly szakmai érdeklődést váltottak ki. Az *Iskolakultúra* szerkesztőinek törekvése kezdettől fogva az volt, hogy korszerű, innovatív és informatív lapot jelentessenek meg. Ezért több alkalommal konferenciák előadásainak gondozását vállalta fel: 1999-ben napvilágot látott a *Természettudományos nevelés a 21. században* című nemzetközi konferencián elhangzott előadások kivonata, de jelentős vállalkozás volt a *Századvég Szellemi Öröksége* anyagának bemutatása is.

1998-tól önálló kiadványokkal jelentkezett a folyóirat. Az *Iskolakultúra*-könyvek száma jelenleg eléri a 38-at.

A következőkben két olyan írást mutatok be, amelyek az anyanyelvi neveléssel kapcsolatosak, és szemléletükre jellemző, hogy a pedagógiára multidiszciplinárként tekintenek.

A folyóirat 2005. évi 4. számában olvasható Laczkó Mária (Pestszentlőrinci Közgazdasági és Informatikai Középiskola) *Különböző szövegek megértése a cím alapján* című, jelenleg is aktuális, figyelemre méltó írása (37–51).

A szerző a tanulmányában a középiskolai diákok szövegértési feladataiban tapasztalt hiányosságokat veszi górcső alá, különös tekintettel a cím és az alcím minősítésére, funkciójára.

Munkája három részre osztható. Az első – rövidebb – egységben a cím deiktikus funkciójával foglalkozik. Megállapítja, hogy a cím úgy jelöli a szöveg témáját, hogy abból valamilyen lényeges gondolatot emel ki, vagy összefoglalásszerűen utal a szöveg cselekményére, tartalmára. Ebben a vonatkozásában hozzájárul a szöveg értelemszerkezetéhez. A szöveg megértése nyomon követhető abban is, hogy egy szövegnek milyen címet adunk, hogyan történik a mondanivaló összefoglalása. Az írott szöveg értését számos tényező befolyásolja: az egyén háttérismerete, mentális lexikona, életkora, neme, a szöveg típusa, struktúrája stb.

A második részben a vizsgálat anyagáról és módszeréről olvashatunk. Laczkó Mária három különböző (narratív, ismeretközlő elbeszélő és kommentártípusú) szövegen mérte a tanulók szövegértését oly módon, hogy a szövegeket minden esetben cím nélkül kapták meg a diákok, majd az elolvasás után az előre elkészített tesztlapra két feladatot kellett megoldaniuk. (Ehhez a szövegeket nem használhatták, ezt előre közölték a tanulókkal.) A szövegek kiválasztása mindig kritikus pontja az ilyen típusú vizsgálatoknak. A szövegek nehézségi fokának megállapításakor a Fog-indexet használták. (A Fog-indexet Robert Gunning, az Oxfordi Egyetem professzora találta ki arra, hogy egyetlen számmal fejezze ki, hány iskolai oktatásban eltöltött év szükséges ahhoz, hogy valaki könnyedén megértse egy szöveget. Vö. [1]).

A vizsgálatban 30-30 gyermek szerepelt: középiskolai (9., valamint 12. évfolyamos) tanulók. A tanulmányban csak a címadásra kapott adatokat ismertette a tanulmány írója a három szövegtípus esetén; ezeket mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt értelmezte. Értékelte a címadásra kapott átlagos eredményeket, az egyéni teljesítményeket és a tanulók által választott cím közötti összefüggéseket is. Minden esetben ellenőrizte a szöveg részleteinek a megértését is, kérdések segítségével. A kérdések a szöveg lényeges elemeinek, a kiegészítő információknak a megértését, az összefüggések feltárását, valamint a tanulság megfogalmazását mérték.

A kapott eredmények beható bemutatását az ismertető keretei nem teszik lehetővé, ezért csupán néhány lényeges adat és összefüggés ismertetésére vállalkozhatunk. A különböző típusú szövegekben a hiányzó címek aránya volt a legkisebb a szövegek típusától és az életkortól függetlenül. A három szövegfajta közül a tanulók a narratív szövegeknek adtak legnagyobb arányban helyes címet. Az idősebbek (a feltételezésnek megfelelően) általában találóbb, ötletesebb és változatosabb címet fogalmaztak meg. A szerző részletesen, példákkal alátámasztva mutatja be a helyes és a helytelen megoldásokat korosztályra, egyénekre lebontva. Táblázatba foglalja a helytelen címek megoszlását a szövegtípusok, a korosztály és a hibatípusok szerint. A tanulmány végén a szerző fontos megállapítást tesz: „A szövegértés fejlesztésében hasznos diagnosztikus és terápiás módszernek tűnik a cím nélküli szövegek olvastatása és azok címmel való összegezése, hiszen az egyes szövegrészek közötti kapcsolat felismerését is mutathatja, illetve segítheti” (48).

A tanulmány jó példát adhat a középiskolai magyartanároknak a címadás, valamint a különböző típusú írott szövegek értésének a gyakorlásához.

Zalay Szabolcs (PTE, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Kultúratudományi Intézet, Kultúráközvetítési és Közösségfejlesztési Tanszék) *A konstruktív drámapedagógia a pedagógiai filozófia rendszertanában* című cikke (*Iskolakultúra* 2007. évi 11–12. szám, 144–151.) több szempontból is időszerű. A pedagógiában a paradigmaváltás korát éljük, és az írás a kialakulóban lévő új pedagógiai kultúrában kijelöli a drámapedagógia helyét, lépéskényszerének az irányait. Rendkívül alapos a tanulmány elméleti háttere.

Zalay Szabolcs nem elégszik meg a konstruktivista drámapedagógia ismérveinek felsorolásával, hanem a koncentrikusan bővülő rendszerelemek közötti összefüggések bemutatására is vállalkozik.

A tanulmány arra a kérdésre keresi a választ, hogy tudományos szinten mennyire vehető komolyan a konstruktív drámapedagógia. A szerző áttekinti a drámapedagógiai törekvéseket, hogy ennek segítségével tudományosan is „legitim helyzetbe hozza” a konstruktív drámapedagógiát, meghatározza pedagógiai-filozófiai rendszertani helyét. A meghatározás nehézsége a tárgy interdiszciplinaritásából ered. Az úgynevezett háromdimenziós modell segítségével igyekszik megvilágítani azokat a specifikus jellemzőket, amelyek a tudományos definiáláshoz elengedhetetlenek. A rendszer első, értékszempontú vizsgálódási dimenziója között ontológiai, antropológiai, axiológiai, valamint teológiai aspektussal találkozunk. A második dimenzióban a szerző pedagógiai-filozófiai viszonyrendszerben vizsgálja a konstruktív drámapedagógiát, és metafizikai, etikai, episztemológiai, valamint esztétikai szempontokat érvényesít. Végül a harmadikban „az időbe vetettség okán” a történelmi, a szociológiai, a pszichológiai és a futrológiai megközelítések jellemzőek. Ezek közül emelek ki néhányat a teljesség igénye nélkül.

Ontológiai szempontból a konstruktivista drámapedagógia tartalmát, formáját járja körül a szerző. Megállapítja, hogy „a dráma és a pedagógia összeházasítása nem önkényes döntés eredménye, hanem szerves fejlődés következménye. Eredőjük olyan korszerű pedagógiát jelöl, amely metasztintú megközelítéssel vizsgál mimetikus akciókat a magasabb szintű megértés érdekében” (145). A téma avatott ismerőit, szakembereit idézi. Debreczeni Tibor, Gabnai Katalin, Pinczésné Palásthy Ildikó tanulmányaikban a drámapedagógiát más-más nézőpontból közelítik meg, de mindannyian hangsúlyozzák a cselekedve tanuláshoz a megismerésben betöltött jelentőségét.

Axiológiai szempontból kiemeli a szerző, hogy a drámapedagógia feszültséggel teli világunkat nemcsak felmutatni képes, de átélhetővé és leginkább túlélhetővé tenni, azaz „a paradigmaváltások korában éppen a drámai feszültségekből indukálódó megoldáskeresési vágy felélesztésével képes perspektivikus nézőpontokat felállítani” (141). Teszi mindezt rendkívül gazdag külföldi és magyar drámapedagógiai iskolák több évtized alatt kifejlesztett gazdag eszköztárával. A konstruktivista drámapedagógia kiemeli a gyakorlatot a mindennapi „játék-világból”, és átfordítja a tudatos „élet-iskolába”.

A szerző hangsúlyozza, hogy a drámapedagógiának kiemelkedő szerepe van a személyiségfejlesztésben, a közösségi nevelésben, a humánértékek felmutatásában. Ma már bűnmegelőzési programokat építenek a konstruktív drámapedagógiára. Felhívja a figyelmet arra, hogy a konstruktív drámapedagógiának el kell határolódnia a pszichodramától, ha definiálni akarja önmagát.

Szociológiai szempontból a tanulmány írója kiemeli, hogy a nyelvi hátrányok leküzdésében, a kommunikációs hiányosságok pótlásában, kiegyenlítésében ma már elvitathatatlan szerepe van a drámapedagógiának, ezt bizonyítja az Országos Arany János tehetséggondozó programban betöltött szerepe.

Összefoglalva elmondható, hogy Zalay Szabolcs interdiszciplináris megközelítésben meggyőzően bizonyítja, hogy a konstruktív drámapedagógia képes az önmeghatározásra, van létjogosultsága az új pedagógiai kultúrában. A drámapedagógia kiemelkedő jelentősége, hogy hosszú távú perspektívát képes felmutatni a pedagógiai folyamatban részt vevők számára. Innovatív, mindig kész a megújulásra, az átalakulásra. Ezt bizonyítja az a tény, hogy az akkreditált tanfolyamokon, főiskolákon, egyetemeken meghirdetett drámajáték-vezetői képzésekre több mint egy évtizede töretlen a jelentkezés.

Zárásként a folyóirat iránt bővebben érdeklődők figyelmébe ajánlom Géczi Jánosnak, a folyóirat főszerkesztőjének *Az iskola kultúrája: nevelés és tudomány* című monográfiáját. A maga nemében egyedülálló vállalkozás objektív képet próbál adni a lapban 1991 és 2005 között napvilágot látott tanulmányok, hírek,

kritikák, viták, aktuális kutatások világáról, és betekintést enged a szerkesztőségben lezajlott személyi, tárgyi és anyagi feltételek változásaiba, a megjelenést befolyásoló egyéb tényezőkbe.

Irodalom

Géczi János 2001. A magyar pedagógiai szaksajtóról. In: Csapó Benő – Vidákovich Tibor (szerk.) *Neveléstudomány az ezredfordulón*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Géczi János 2006. *Az iskola kultúrája: nevelés és tudomány*. Iskolakultúra könyvek 31. Pécs.

(1) <http://www.usingenglish.com/glossary/fog-index.html> (2010. december 20.)

Tóthné Szűcs, Éva: School culture. A Journal of Pedagogy

Az írás szerzőjéről

Tóthné Szűcs Éva

Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza, Magyarország

szucsev[kukac]nyf.hu